CIZINCEM V JAPONSKU

Deset let dobrodružství v zemi vycházejícího slunce

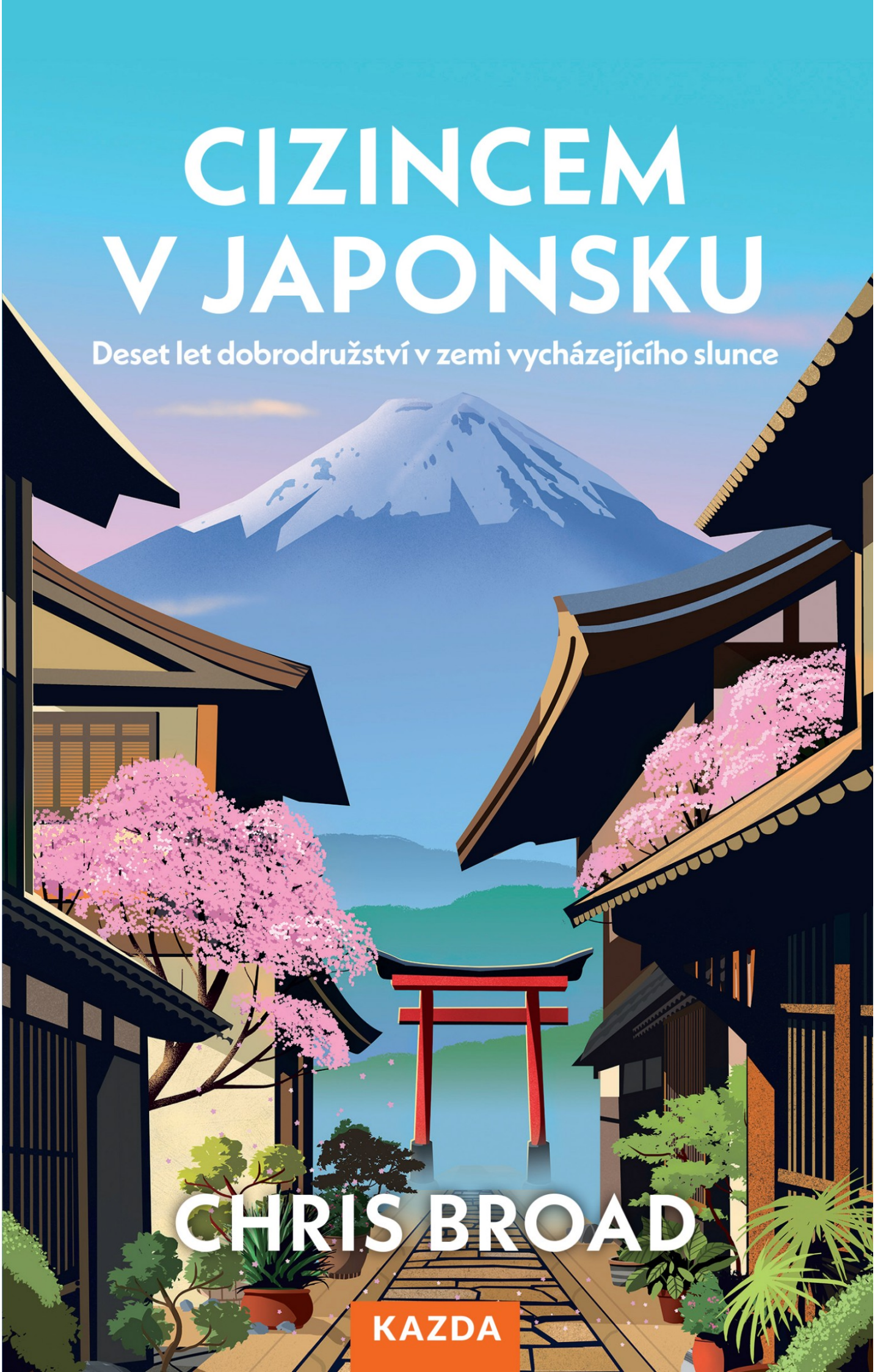

CHRIS BROAD

KAZDA

CIZINCEM V JAPONSKU

Deset let dobrodružství v zemi vycházejícího slunce

CHRIS BROAD

KAZDA

Pokud tato publikace obsahuje odkazy na webové stránky třetích stran, nepřebíráme za jejich obsah žádnou odpovědnost, protože je nepřijímáme za své, ale pouze odkazujeme na jejich stav v době prvního zveřejnění.

Elektronické vydání:

Vydalo Nakladatelství KAZDA, s.r.o.
Všechna práva vyhrazena.
Datum poslední aktualizace: říjen 2026
ISBN: 978-80-7670-320-9
Vytvoření elektronické verze: Sandstudios, 2026

Papírové vydání:

Vydalo Nakladatelství KAZDA, s. r. o., v roce 2026.
Nové sady 2, 602 00 Brno
www.knihykazda.cz
info@knihykazda.cz
tel.: +420 725 565 486
Původní název: Abroad in Japan
Copyright © Chris Broad, 2023
Původní vydání: Nakladatelství Bantam, které je součástí vydavatelství Transworld. Transworld je součástí skupiny společností Penguin Random House.
Žádná část této knihy nesmí být jakýmkoli způsobem použita nebo reprodukována za účelem trénování technologií nebo systémů umělé inteligence. Toto dílo je vyňato z textového a datového dolování (článek 4 odst. 3 směrnice (EU) 2019/790).

1. vydání

Překlad: Martin Richter
Redakce: Sylva Martinásková
Sazba: ARTEDIT, spol. s r.o.
Návrh a sazba obálky: Pavel Ševčík
Tisk a vazba: CPI Moravia Books s.r.o., Pohořelice, Česká republika
ISBN 978-80-7670-309-4
Naše knihy dodávají na trh Euromedia Group, INFINITY ZOOM, KARAVELA, Kosmas, LIBRION a Pavel Dobrovský – BETA.
Všechna práva vyhrazena. Kopírování a šíření pomocí obrazu, rozhlasu, televize a internetu či prostřednictvím fotografií, zvukových nosičů a systémů zpracování dat jakéhokoli druhu je možné pouze s písemným souhlasem vydavatele.
Knihy lze zakoupit v knihkupectvích nebo výhodně přímo u nakladatele na www.knihykazda.cz.

Věnováno úžasné komunitě *Abroad in Japan*, která mě posledních deset let provází na téhle divoké jízdě.

Prolog:

Pohovor

Leden 2012

Seděl jsem v rohu jedné z rozlehlých místností na japonském velvyslanectví v londýnském Mayfairu. Místnost to byla impozantní, ze stropu visel zlatý lustr a podlahu pokrýval honosný červený koberec, ale jinak byla prakticky prázdná, takže mě vůbec nic nerozptylovalo od stále sílící nervozity. Jediným kusem nábytku byl stůl, na němž ležely desky s výsledky testu z anglické gramatiky, který jsem právě dokončil. Musel jsem se ze všech sil ovládat, abych se na ně tajně nepodíval.

Jen máloco v životě člověka znervózní víc než pracovní pohovor na místo, po kterém zoufale touží. Po pěti minutách, které mi připadaly jako věčnost, se naproti mně otevřely vysoké dubové dveře a jeden ze zaměstnanců velvyslanectví mě uvedl do stejně impozantní místnosti a pokynul mi k osamělé židli naproti dlouhému stolu a dvěma nepříliš nadšeně vyhlížejícím členům komise.

Na tenhle okamžik jsem nervózně čekal tři roky a během několika následujících minut měli o mém osudu rozhodnout zdvořilý, ale zdánlivě bezvýrazný Japonec středního věku a poněkud přísněji vyhlížející Brit – absolvent programu, do něhož jsem se doufal dostat. Celé to působilo trochu jako výslech ve stylu hodný a zlý policajt, což mé nervozitě zrovna nepomáhalo.

V roce 1987 spustila japonská vláda iniciativu, jejímž cílem bylo do škol po celé zemi umisťovat rodilé mluvčí angličtiny ve snaze zlepšit znalost angličtiny a podpořit internacionalizaci na místní úrovni. Během následujících dvou desetiletí se program JET stal největším výměnným programem pro učitele na světě a každý rok se ho účastnilo přes pět tisíc lidí ze sedmapadesáti zemí světa.

Pro mě to byla vstupenka k fantastickému dobrodružství na druhém konci světa. Teď, když jsem úspěšně prošel poměrně zdlouhavým písemným výběrovým řízením, už zbývalo překonat jen tuhle poslední překážku.

Pohovory jsem si celý posedlý nastudoval na internetu a z vyprávění předchozích uchazečů jsem zjistil, že tajemstvím úspěchu je překypovat optimismem. Ideální zahraniční učitel by měl za všech okolností působit *genki* (元気). Tohle běžně používané japonské slovo znamená „energický“ nebo „čilý“, což jsou dvě slova, kterými mě ještě nikdy nikdo nepopsal, a tak mě stálo obrovské úsilí udržet po celých třicet minut pohovoru na tváři křečovitý úsměv.

„Jak jste na tom s japonštinou?“ zeptal se britský absolvent a přejížděl perem po mé přihlášce.

„Ne,“ odpověděl jsem a okamžitě se nad svou neohrabanou odpovědí otřásl. „Ehm, pardon… Tedy, ne že ne. Ale nic moc. Rozhodně se ji hodlám naučit, pokud budu mít to štěstí a tu práci dostanu.“

Pak se japonský člen komise, který si listoval svou kopií mé přihlášky, uchechtl, když se dostal na stránku s místy, která jsem uvedl jako preferovaná.

„Takže v přihlášce jste u preferovaných míst napsal, že byste chtěl žít buď na venkově, nebo v Kóbe. Mohl byste vysvětlit proč?“

Bylo veřejným tajemstvím, že nejrychlejší způsob, jak u pohovoru do programu JET pohořet, je požádat o umístění v Tokiu. V hustě osídleném hlavním městě je v rámci programu k dispozici jen velmi málo míst, a pokud nemáte jasný důvod, proč tam chcete být, vytváříte takovou volbou dojem, že jste líní nebo neinformovaní.

„Popravdě bych byl spokojený kdekoli na venkově. Líbí se mi představa, že bych mohl hrát větší roli v menší komunitě. Klidně mě můžete strčit do jeskyně na Hokkaidu a budu nadšený."

V místnosti zavládlo ticho a já si uvědomil, že mou poznámku o jeskyni vzali doslova. Oba členové komise si vyměnili zmatené pohledy a pak pokračovali.

„Ale proč Kóbe?"

Celou dobu jsem se v duchu děsil, že tahle otázka přijde. Důvod, proč jsem si vybral Kóbe, byl dost chabý. Strávil jsem pár dní prozkoumáváním Japonska na Google Maps a dospěl k závěru, že Kóbe leží v ideální poloze mezi Kjótem a Ósakou, dvěma městy, která mě fascinovala – byla blízko sebe, a přitom představovala ostrý kontrast mezi tradičním a moderním. Kromě toho bylo Kóbe domovem světoznámého mramorovaného hovězího masa. Pošetile jsem předpokládal, že tohle legendární maso musí být pro obyvatele Kóbe levné a snadno dostupné, takže mi připadalo naprosto logické tam žít.

„No, upřímně, to hovězí tam vypadá zatraceně dobře."

Čekal jsem další vlnu ticha, a tak se mi ulevilo, když se oba členové komise rozesmáli.

„Dobrá úvaha!" řekl japonský člen komise. „Hovězí z Kóbe je opravdu velmi chutné."

Vybruslil jsem z toho, ale věděl jsem, že ještě nemám vyhráno. Zbývala poslední věc, u které jsem se děsil, že na ni přijde řeč. V přihlášce jsem se zmínil, že jsem o Japonsku přečetl řadu knih, a jednu jsem uvedl konkrétně – knihu o *wabi-sabi*, buddhistické filozofii a estetice, kterou je notoricky obtížné definovat.

„Chris-san, píšete, že jste četl o *wabi-sabi*. Dokázal byste nám vysvětlit, co to je?"

Koncept *wabi-sabi* (侘び寂び) lze nejlépe popsat jako přijímání nedokonalostí a oceňování krásy v tom, co je neúplné nebo nedokonalé. Mezi nejvyhledávanější ručně vyráběnou keramiku v Japonsku často patří kusy, které působí asymetricky, prostě nebo skromně. Je to způsob uvažování, který leží v samém jádru japonského života.

To by byla fantastická odpověď.

Místo toho jsem sklopil oči k podlaze a zamumlal: „Ehm… ehm… je to jako… no…"

Japonský člen komise na mě přes brýle upřeně pohlédl a já si uvědomil, že s touto otázkou všechno stojí a padá. Tohle byla moje příležitost dokázat, že mám komunikační schopnosti, jaké se od učitele očekávají.

„No, víte, s *wabi-sabi* je to tak, že se to prostě nedá jednoduše definovat. Je to spíš pocit nebo emoce než nějaký jasně definovatelný koncept."

To teda byly kecy.

Naštěstí se v něm znovu probudil smysl pro humor.

„Haha, ano. Rozhodně se to těžko vysvětluje – vím, co máte na mysli!" Chvíli se pochechtával a pak řekl: „Tak tedy to je prozatím všechno. Děkujeme."

Bylo po všem.

Když jsem se vypotácel z té impozantní budovy a přes ulici zamířil ke stanici metra Green Park, v hloubi duše jsem věděl, že tu práci nemám nejmenší šanci dostat.

Jenže něco z těch mých katastrofálních odpovědí muselo zafungovat. Možná to byl můj sugestivní popis *wabi-sabi* nebo čiré zoufalství, s jakým jsem se nabídl, že budu bydlet v jeskyni na Hokkaidu, ale o dvanáct týdnů později jsem ke svému naprostému úžasu a radosti dostal dopis, v němž stálo, že mě přijali. Můj život se měl co nevidět prudce stočit téměř 10 000 kilometrů na východ, do země, o níž jsem toho moc nevěděl, za prací, na kterou jsem se cítil žalostně nepřipravený.

1.

Suši prozření

Červenec 2012

Cesta mezi Londýnem a Tokiem je zatraceně prudký přechod – člověk překoná celých osm časových pásem a kulturní propast, na kterou mě nemohlo nic připravit.

Když jsem se rozloučil s rodiči a odtlačil vozík obtěžkaný zavazadly do odletové haly na letišti Heathrow, netušil jsem, kdy je zase uvidím ani kolik let budu pryč. Veškeré pocity smutku potlačoval adrenalin a nervozita z cesty, která měla právě začít. Let z Heathrow na tokijské letiště Narita měl trvat zhruba dvanáct hodin, takže mě po příletu čekala ta nejhorší možná pásmová nemoc.

Hleděl jsem z okénka a sledoval, jak londýnské střechy střídá Severní moře a skandinávské lesy, načež postupně zmizely veškeré známky civilizace, protože téměř celý let jsme strávili ve výšce 11 500 metrů nad rozlehlými pustinami odlehlé sibiřské tundry.

Pokusil jsem se trochu vyspat, ale dívka vedle mě – další účastnice programu JET – chrápala tak hlasitě, že vedle ní hučení proudových motorů znělo jako nic. Jelikož na tomhle letu očividně žádné nadšené klábosení nehrozilo, zalistoval jsem levnou japonskou konverzační příručkou a nakonec usnul při pokusu naučit se nazpaměť představení sebe sama do projevu ve škole.

Bylo mi dvaadvacet, právě jsem měl za sebou univerzitu a pořád jsem nemohl uvěřit, že moje první práce po škole je na opačném konci světa, v zemi, kde nikoho neznám a jejímuž jazyku prakticky vůbec nerozumím.

Přestože jsem vždycky doufal, že Japonsko jednou navštívím, myšlenka, že bych tam žil, mě ani nenapadla, dokud jsem se v osmnácti letech během letu do Francie nedozvěděl o programu JET. Seděl jsem vedle milého páru středního věku, jehož dcera právě učila v Japonsku, a oba byli nadšení, když slyšeli, že bych po dokončení školy chtěl cestovat po světě a učit angličtinu. Než jsme přistáli, přesvědčili mě, abych se do programu přihlásil, a zažehli ve mně novou vášeň.

Vzhledem k tomu, že celá tahle cesta začala rozhovorem s cizími lidmi v letadle, byla vážně škoda, že dnešní mnohem delší let žádné podobné osudové setkání nepřinesl. Přinesl jen chrápání znějící jako cirkulárka a frustraci.

Po dvanácti hodinách jsem se s žuchnutím probudil, když letadlo dosedlo na letiště Narita. Když jsem se podíval ven na ponurou budovu terminálu, působilo to celé překvapivě všedně. Žádné střešní tašky *kawara* ani pagody. Rychlý pohled po krajině neodhalil v dálce ani zasněženou horu Fudži. Téměř nic nenaznačovalo, že jsme přistáli v Tokiu. A vlastně jsme tam ani tak docela nepřistáli.

Brzy se ukázalo, že letiště Narita neleží ani tak v Tokiu, jako spíš že ho někdo plácl doprostřed rýžových polí sedmdesát kilometrů východně od města.

Když jsem vyšel z terminálu do odpoledního žáru, šokovalo mě, jak příšerně vlhký může vzduch být; s každým nádechem jsem měl pocit, jako bych vdechoval páru. Naštěstí, než se mi krev stačila vypařit, mě spolu s ostatními účastníky programu JET rychle nahnali do přistaveného autobusu, kde jsem se pomodlil k bohům za naprostý zázrak jménem klimatizace, zatímco jsme po dálnici vyrazili směrem k Tokiu.

Má-li Narita jednu výhodu, pak tu, že vám umožní docenit naprosto ohromující rozměry největšího města světa. Cesta začíná na nekonečných pláních prefektury Čiba, kde se mezi

kilometry rýžových polí krčí shluky tradičních japonských domů. Podél dálnice se postupně začala objevovat města, rýžová pole vystřídaly praktické bytové domy a billboardy s usměvavými muži a ženami svírajícími kosmetické přípravky, bez nichž se zkrátka neobejdete. Zahlédl jsem kýčovitý *love hotel* postavený ve tvaru středověkého hradu, na jehož střeše se skvěl rozpačitě znějící název „Hotel Smile Love Time".

V širší tokijské oblasti žije třicet sedm milionů lidí. To číslo se zdá téměř nepochopitelné – víc než polovina britské populace v jediném městě –, ale jakmile poprvé spatříte panorama Tokia, začne rázem působit uvěřitelně.

Za pouhou hodinu zmizela veškerá zeleň. Když náš autobus přejížděl přes Duhový most v Tokijském zálivu, ze všech stran nás obklopovaly výškové budovy a nad panoramatem se tyčila ikonická Tokyo Tower – japonská odpověď na Eiffelovu věž. S tváří přitisknutou k oknu jsem v naprostém úžasu sledoval, že ať se podívám kamkoli, všude jsou další mrakodrapy, další beton, další chaos. Co do samotných rozměrů vedle toho Londýn vypadal směšně.

Náš autobus se vinul po stále komplikovanějších dálnicích a nadjezdech sevřených mezi řadami budov polepených billboardy s okouzlujícími celebritami, které nás lákaly na pivo Asahi a whisky Suntory, a vezl nás stále hlouběji do srdce Tokia. Dvouhodinová cesta připomínala spíš jízdu v zábavním parku a žaludek mi poskakoval, jak nás jeden dálniční nájezd za druhým vymršťoval nahoru a dolů. Nakonec jsme však dorazili do prestižního hotelu Keio Plaza ve čtvrti mrakodrapů v Šindžuku. Tvořily ho dvě věže a 1 400 pokojů a byl jedním z mála míst dostatečně velkých na to, aby pojal každoroční příliv účastníků programu JET.

Ve chvíli, kdy nás vyhnali z autobusu, jsem poprvé zakusil tokijský letní vzduch: horký, vlhký a prosycený štiplavým zápachem kanalizace z chátrajícího potrubního systému ukrytého pod dokonale čistými ulicemi.

Až do té chvíle jsem si namlouval, že když jsem se dostal do programu JET a cítil kvůli tomu ohromnou hrdost, jsem něčím výjimečný. Když jsem však stál v rozlehlé hale hotelu Keio Plaza jako jedna z tisícovky zahraničních tváří, došlo mi, že jsem jen kolečkem v dobře promazaném stroji.

Jakmile jsem se dostal na začátek fronty, jakýsi Japonec mi do ruky strčil kartu od pokoje, který se nacházel v pětadvacátém patře. Třílůžkový pokoj jsem sdílel se dvěma sportovně založenými Brity jménem Colin a Michael. Rozrazil jsem dveře a uviděl je, jak se smějí a baví o ragby. Můj příchod je zjevně trochu vyrušil.

„Tak kam vás posílají?" zeptal jsem se a mrskl batoh na jedinou postel, na níž neležela žádná zavazadla, tu u okna.

„Já jedu do Himedži, hned vedle toho nejslavnějšího japonského hradu," prohlásil Michael se samolibostí, jako by mu ten hrad snad patřil.

„Jo, a já jedu do Nagasaki, kámo," rozzářil se Colin.

Sakra. Proč jsem nedostal Nagasaki nebo Himedži?

„A kam jedeš ty?" zeptal se Michael, zvědavý, jestli jeho hrad náhodou netrumfnu.

„Já jedu do Jamagaty. To je na severu."

„Jo? To asi neznám." Michael po mně hodil vítězoslavným úšklebkem, dobře si vědom toho, že v pomyslném trumfování o nejlepší umístění v programu JET vyhrál.

Po nekonečné cestě jsem byl vyčerpaný, ale neklid byl silnější než únava. Nechal jsem Colina a Michaela debatovat o ragby a maskulinitě, vykradl se z pokoje a vyrazil do pohasínajícího světla večerního Tokia. Zlatá hodinka ozařovala horní patra třpytivých věží rozesetých po čtvrti mrakodrapů. Do oka mi padly dvě věže Tokyo Metropolitan Tower, tedy Budovy tokijské metropolitní vlády, které podle mého průvodce po Japonsku nabízely „nejlepší výhled na Tokio – zdarma."

Jako podivín posedlý vyhlídkovými plošinami jsem už vyšplhal na nespočet věží, abych se pokochal výhledem na nejrůznější města od Šanghaje a Seattlu až po Barcelonu a Berlín. Když jsem však vystoupil z výtahu v Tokyo Metropolitan Tower, opřel unavené čelo o skleněné okno nahoře a zadíval se ven, ohromeně jsem hleděl na město, které jako by nemělo konce. Od místa, kde jsem stál, v samém středu metropole, až po mlhavé obrysy hor obklopujících město jsem neviděl nic než beton. Ten pohled byl vzrušující a zároveň i děsivý.

Sledoval jsem, jak se během dvaceti minut přes celý výhled přehnala tma a v milionech oken rozesetých po panoramatu se začala rozsvěcet drobná světélka. Třpytila se po celé té nesmírné

ploše a byla stejně hypnotizující jako ohňostroj. Vidět poprvé Tokio za soumraku mi připadalo jako docela významný okamžik, a tak jsem se rozhodl, že si to zaslouží oslavu.

Usadil jsem se na stoličce u okna v předražené kavárně na vyhlídkové plošině, pustil se do absurdně drahého kousku čokoládového dortu a sledoval západ slunce nad 36 miliony lidí. U posledního sousta jsem už byl tak unavený, že jsem se sesunul na stůl a usnul. Musel jsem spát skoro půl hodiny, než ke mně přišla servírka, jemně mi poklepala na rameno a vyhodila mě.

Následovaly dva dny intenzivního školení a orientačních seminářů prokládaných zoufalými pokusy sblížit se s novými společníky. Semináře programu JET mi v hlavě splývaly v mlhavou změť pásmové nemoci a záplavy informací. Druhý den jsem místo důležité přednášky o tom, co v Japonsku nedělat, strávil dopoledne zotavováním v posteli a pojídáním pytlíku nijak oslnivých chipsů s příchutí sójové omáčky ze 7-Eleven. Později odpoledne jsem se nenápadně vplížil na workshop o tom, co dělat a nedělat při práci s japonskými učiteli, a doufal, že si nikdo mé absence vyplněné chipsy nevšiml. Workshop vedla nadšená Britka jménem Amy, která byla v programu JET druhým rokem, a nervóznímu publiku pokládala sérii otázek s několika možnostmi odpovědi.

„Když japonský učitel udělá před třídou chybu v angličtině, co byste měli udělat? A. Zastavit hodinu a na chybu upozornit. B. Pokračovat v hodině a později učitele v soukromí, mimo doslech studentů, na chybu upozornit. C. Chybu ignorovat a pokračovat ve výuce."

Na okamžik zavládlo ticho, než nějaký horlivý chlapík s přízvukem z jihu USA vykřikl: „B!"

„Ano, nechcete učitele před třídou ztrapnit a vyvolat mezi vámi a kolegou nějaké třenice. Když k tomu ale dojde, vždycky je nejlepší posoudit situaci případ od případu podle konkrétního učitele."

Když k tomu dojde. V tu chvíli mi došlo, že japonští učitelé angličtiny možná nakonec neumějí anglicky tak dobře. Až dosud jsem si představoval, že při hodinách budu hrát druhé housle a nechám se vést zkušenějším nadřízeným. Ani mě nenapadlo, že bych mohl být člověkem, který toho v místnosti ví nejvíc. Najednou mi odpovědnost spojená s touhle prací připadala mnohem tíživější.

Od spolubydlících Colina a Michaela jsem si držel odstup, protože bylo zjevné, že nemáme prakticky žádné společné zájmy. Veškeré dosavadní pokusy o nezávaznou konverzaci a sblížení vyšly naprázdno. Přesto to byla naše třetí a poslední noc v Tokiu, a protože jsme ve městě nikoho jiného neznali, rozhodli jsme se vyrazit do drsné čtvrti červených luceren v Šindžuku. Organizátoři programu JET všechny varovali, aby se Kabukičó vyhýbali kvůli nebezpečí pouličních naháněčů, kteří lákají nic netušící turisty do pochybných barů provozovaných místními zločineckými syndikáty. Nikoho asi nepřekvapí, že jejich varování mělo přesně opačný účinek. Teď jsme tam jít prostě *museli*.

Vstup do Kabukičó označovala obří červeně nasvícená brána, za níž se ulice svažovala do oslnivé záplavy billboardů a neonů slibujících jídlo, sake, karaoke a lásku. Na jednom billboardu klubu s placenými společnicemi se usmívalo šest mladých žen v bikinách a s nataženýma rukama lákalo kolemjdoucí za zábavou. Vedle něj poutač se siluetou krávy a slovem „Wagjú" naznačoval, že se někde v sousedním bloku budov ukrývá steaková restaurace. Napravo od krávy byl obrázek rukou masírujících záda, pod anglickým slovem „Flamingo" a seznamem cen, například devadesát minut za 2 500 jenů. Z okénka stánku prodávajícího plněné bochánky stoupala pára a shora se ozýval ohlušující rámus znělek a sloganů, které se současně linuly z reklamních obrazovek velkých jako autobusy. Byl jsem všemi vjemy zahlcený a ve své naivitě jsem vůbec netušil, co se kolem mě děje.

Byl jsem zvyklý na britské obchody a restaurace, které bývají zpravidla v přízemí, a tak jsem v Tokiu žasl nad tím, jak výrazně vertikální jsou v Japonsku možnosti stravování. Restaurace a bary se vršily jeden nad druhým a neonové nápisy ukazovaly, co se v jednotlivých patrech nachází. Ulicím to sice dodávalo futuristickou, kyberpunkovou estetiku, ale zároveň bylo kvůli tomu docela děsivé vybrat si restauraci, protože dovnitř nebylo nijak vidět. Vyjeli jsme výtahem do třetího patra jedné budovy, kam nás nalákal křiklavý nápis slibující koktejly, a dveře se otevřely do ponurého interiéru s přeplněným barovým pultem a barmanem, který před sebou

zkřížil ruce do tvaru písmene X. Buď byl bar plný, nebo nás tam nechtěl. Okamžitě jsme se pakovali.

Nakonec jsme se spokojili se suši restaurací v přízemí, kam jsme alespoň mohli nakouknout prosklenými okny. Uklidnil nás pohled na rušný interiér, kde tým kuchařů v typických bílých zástěrách a čepicích s plným nasazením připravoval *nigiri* suši.

Když jsem poprvé vstoupil do japonské restaurace, málem mě porazilo, jak všichni od kuchařů až po obsluhu sborově zvolali: „*Irašaimase!* Vítejte!“ Byl to skutečný mnohohlas, od dunivého hlubokého hlasu šéfkuchaře až po vysoké zvolání servírky probíhající kolem, která obratně balancovala se dvěma talíři vyrobenými z japonského cypřiše *hinoki*.

Protože byla večerní špička a do restaurací se na večeři hrnuli lidé cestující z práce, téměř všechna místa v restauraci byla obsazená a zbývaly jen tři stoličky u pultu. Přispěchala k nám mladá žena pobíhající mezi stoly a zvedla tři prsty, aby si ověřila počet lidí v naší skupině. Přikývli jsme.

„*Hai, dózo!* Tudy prosím.“ Zavedla nás k pultu, postavila před nás šálky s kouřícím zeleným čajem a zase odběhla k nedalekému stolu.

Suši jsem do té doby v Británii jedl jen dvakrát nebo třikrát – a pokaždé jen to ze supermarketu. Zážitek s rybou bez chuti přilepenou na hroudu rýže tvrdé jako kámen mě o jeho kvalitách zrovna nepřesvědčil. Když jsem se tady posadil a připravoval se na opravdové suši, zcela mě pohltil pohled na půl tuctu kuchařů, kteří rychle a sehraně připravovali pokrmy připomínající spíš umělecké dílo než jídlo.

Tři kuchaři krájeli nádherné čerstvé kusy tuňáka a lososa, zatímco další dva v rukou do dokonalých bochánků tvarovali rýži. Všiml jsem si dalšího kuchaře, který malým flambovacím hořákem pečlivě opékal plátek tuňáka položený na bochánku rýže a ten pod žárem plamene měnil barvu z růžové na zlatohnědou. Hotový kousek opatrně položil na dřevěný talíř vedle nejrůznějších *nigiri* s rozmanitými oblohami, od lososových jiker přes nadýchaně vyhlížející omeletu až po kousky bílých ryb, jaké jsem nikdy předtím neviděl. Lákavá sladká vůně opečeného tučného tuňáka se mísila s už tak intenzivní vůní čerstvých ryb, takže místnost připomínala spíš přímořský přístav než centrum největšího města světa.

V jídelních lístcích sice po angličtině nebyla ani stopa, naštěstí však obsahovaly nádherně lákavé fotografie každého kousku suši. Ukázal jsem na misku s tuňákem. Bohatě obložený talíř nabízel tři druhy tuňáka: *akami*, tmavě červený, masitý kus; *ótoro*, nejtučnější ze všech, světle růžové barvy; a *čútoro*, středně tučný kus. Tyto tři druhy byly dokonale opečené, nasekané, nakrájené a zabalené a podávaly se jako ručně tvarované *nigiri* suši, *maki* rolky a několik plátků *sašimi* na lůžku z ředkve *daikon*, spolu s kopečkem wasabi. Talíř s dvanácti kousky suši přišel na 2 700 jenů (24 dolarů), což mi připadalo podstatně dražší než moje supermarketové menu.

Vložil jsem si do úst první *nigiri* s *čútoro*.

První, čeho jsem si všiml, bylo *šari* – samotná rýže. Rýže, mimo Japonsko snad nejpodceňovanější surovina suši, se ochucuje octem, solí a cukrem, které jí dodávají výrazně nakyslou a sladkou chuť. Měla lepkavou, ale zároveň pevnou konzistenci, díky níž se snadno nabírala, a přesto jako by se mi v ústech sama rozpadla. Nic podobného jsem nikdy nejedl. „Suši“, které jsem znal z Británie, vedle toho působilo jako zločin z nenávisti.

A pak tu byl samotný tuňák *čútoro*. Měl máslovou konzistenci, která se v ústech rozplývala a připomínala dobrý steak, a překvapivě téměř vůbec nechutnal po rybině. Vyvážený poměr tuku a masa mu dodával neuvěřitelně uspokojivou strukturu, zvlášť když ji doplnilo jemné štípnutí wasabi.

„Do prdele. Tak *takhle* chutná suši,“ poznamenal jsem.

„Vedle toho je britské suši úplná ostuda,“ vyprskl Colin, na chvíli se nadechl a pak si do pusy nacpal další suši.

Když nám tuňáka na začátku přinesli na stůl, bál jsem se, že nám nebude stačit. Všechno vypadalo tak titěrně. Po dvanáctém kousku jsem ale měl pocit, že každou chvíli prasknu. Podcenil jsem, jak sytá ta octová rýže může být.

Jídlo se však zvrtlo k horšímu, když Michael trval na tom, že nám na závěr objedná ještě jeden pokrm.

„Kamarád v Japonsku mi říkal, že až půjdu na suši, musím tohle ochutnat. Jmenuje se to *šiokara*."

Nikdo z nás o tom nikdy neslyšel, ale začal jsem mít obavy, když jsem si všiml nechápavého výrazu ve tváři jednoho z nedalekých kuchařů, který naši objednávku zaslechl.

O pár okamžiků později jsme zjistili, že Michael ve výběru kamarádů nemá zrovna šťastnou ruku.

Servírka přinesla tři malé misky a před každého z nás jednu postavila. Vypadalo to, jako by někdo vykuchal rybu a hodil krvavé vnitřnosti do misky.

Protože přesně to také udělal.

Ukázalo se, že *ike no šiokara* znamená „fermentované olihní vnitřnosti".

„Takže něco, co člověk musí ochutnat, jo?" poznamenal jsem a zabořil hůlky do hnědé, rozbředlé hmoty.

„Jo. I když se obávám, že je načase, abych vyrazil k hradu Himedži..."

Náhle už mnohem méně samolibý Michael vstal k odchodu.

Kuchař za pultem, který právě krájel filet z tuňáka, se našim reakcím zasmál.

„*Ganbatte ne!* Hodně štěstí!" povzbuzoval nás a komicky zatínal pěst, jako by nás připravoval do bitvy.

Abych svého podporovatele nezklamal, nabral jsem si sousto a při slané, hořké chuti jsem okamžitě cítil, jak se mi scvrkává jazyk. Rychle jsem sáhl po zeleném čaji.

Několik kuchařů a hostů u pultu nadšeně zavýsklo a zatleskalo.

Přežil jsem svou první návštěvu japonské suši restaurace a až na fermentované olihní vnitřnosti to nebylo nic menšího než naprosté prozření.

2.

Japonská loterie

Srpen 2012

Když skončily tři intenzivní téměř líbánkové dny úvodního programu v Tokiu, všichni, které jsem za tu dobu poznal nebo se s nimi skamarádil, byli náhle odváti pryč a už jsem je nikdy neviděl.

Některé poslali šinkansenem do exotických měst jako Ósaka, Himedži a Kóbe – nejspíš aby jedli to hovězí *wagjú*, na které jsem si dělal zálusk já. Ty méně šťastné nahnali do autobusů mířících do méně exotických sousedních prefektur Čiba a Saitama. Jak se každá alespoň trochu známá tvář vzdalovala, vytrácel se i veškerý pocit jistoty, který jsem do té doby měl.

Pokud jde o mě, doprovodili mě do minibusu na letiště Haneda, odkud mě čekal hodinový let na sever do Jamagaty. Spolu se mnou cestoval jen jeden další kolega z programu JET, plachý, ale přátelský chlapík z Colorada jménem Mark, a náš japonský doprovod, který nás měl osobně předat našim japonským kolegům při něčem, co působilo jako jakási okázalá výměna zajatců.

Když naše letadlo vzlétlo, začínal jsem být čím dál nervóznější. Už zanedlouho budu stát ve škole a snažit se působit jako učitel. Abych se uklidnil, sáhl jsem do kapsy a vytáhl svůj už pomačkaný a potrhaný dopis o přijetí do zaměstnání. Jedna věta, kterou napsal můj koordinátor programu JET v Jamagatě, mi stále vrtala hlavou.

„Gratulujeme, Chrisi, vyhrál jste japonskou loterii o umístění."

Zíral jsem na ta slova se stále větší hrůzou.

Šance, že se chystám dorazit někam, kde to bude zajímavé, mi připadala mizivá. O Jamagatě, venkovské prefektuře, které jsem měl na několik příštích let svého života říkat domov, jsem se ve dnech plných úzkosti před odjezdem do Japonska horečně snažil zjistit co nejvíc.

Hledání na Wikipedii o tomto regionu s 500 000 obyvateli přineslo jediný výsledek: „Jamagata je proslulá vysokou produkcí třešní."

Výborně.

Ani zmínka o památkách, slavnostech nebo čemkoli kulturně či historicky významném. Ale díkybohu za třešně. Ty mě podrží.

Začal jsem až příliš rozebírat přehnaně pozitivní tón svého dopisu. Možná to nebylo nic víc než lest, která měla osladit nepříjemnou pravdu, že mířím do nejhoršího regionu Japonska.

Mé obavy sílily, a tak jsem se rozptyloval pohledem z okénka. Letěli jsme nad nádherným pohořím Óu, které se táhne středem Japonska jako páteř. Se svými 500 kilometry je nejdelším pohořím v zemi a zanedlouho se mělo stát fyzickou bariérou mezi mnou a všemi, které jsem znal. Hory byly nepopiratelně krásné, ostré skalnaté vrcholky přecházely v nekonečné bujné lesy. Ačkoli si většina lidí s Japonskem spojuje buď rozlehlou městskou zástavbu Tokia, nebo červeně lakované svatyně v Kjótu, ve skutečnosti tvoří 70 procent rozlohy Japonska hory a lesy. Právě hornatá krajina je důvodem, proč je tak velká část obyvatelstva země namačkaná na rovinách mezi nimi, kde vznikla betonová megaměsta Tokio, Nagoja a Ósaka.

Náš japonský doprovod, který až dosud téměř nepromluvil, se náhle naklonil dopředu a ukázal z okénka.

„V zimě tyhle hory, hodně sněhu," zazubil se poněkud zlověstně.

Na znamení, že rozumím, jsem přikývl, aniž bych tehdy tušil, že těch pár ubohých centimetrů sněhu, které jsem zažil doma v Británii, nebylo nic proti tomu, co mě čekalo později téhož roku. Netušil jsem, že v pohoří Óu od prosince do března napadne jedno z největších množství sněhu na celé planetě, takže dostat se během zimních měsíců z Jamagaty je téměř nemožné.

Když jsme se blížili k přistání, podíval jsem se z okénka a spatřil třicetikilometrovou rovinu sytě zelených rýžových polí protkaných dokonale rovnými silnicemi, které vedly k hoře Čókai, sopce zlověstně čnící na obzoru. Přes vlhký letní opar jsem sotva rozeznával její 2 200 metrů vysoký vrchol a napadlo mě, jestli mě tahle mohutná hora v případě erupce nepřipraví o život.

Koneckonců v Británii byla zemětřesení a sopečné erupce událostmi, které člověk zahlédl jen ve zprávách nebo při brouzdání po Wikipedii. K mé úlevě jsem brzy zjistil, že sopka je víceméně nečinná a naposledy ze sebe v roce 1974 vychrlila jen nepříliš působivé množství kouře. Místo toho, aby ve mně spící obr hory Čókai vzbuzoval hrůzu, brzy se stal každodenní připomínkou toho, jaké mám štěstí, že žiju v tak nádherně exotické krajině.

Planina Šónai byla sevřená mezi Japonským mořem na západě a pohořím Óu na východě, což jí dodávalo vskutku dramatický ráz. Od chaoticky rozparcelovaných polí a zvlněných kopců britského venkova se nemohla lišit víc.

Tady vládl řád, jako by každé pole někdo pracně vyměřil do obdélníku, a samotná planina byla dokonale plochá, než náhle ustoupila tyčícím se horám. Kontrast mezi tyrkysovým mořem, zářivě zelenými rýžovými poli a mlhavě modrými vrcholky hor byl při prvním pohledu neuvěřitelný. Ačkoli bych nikomu nedoporučoval navštívit Japonsko v srpnu, pokud nechce zjistit, jaké to je být kuřetem na grilu, není pochyb o tom, že právě na vrcholu léta je země vizuálně nejpůsobivější.

„Dámy a pánové, za okamžik přistaneme na letišti Šónai. Připoutejte se prosím a připravte se na přistání."

Strčil jsem dopis do kapsy a rychle si zapnul horní knoflíček u košile. Měl jsem na sobě vkusné pracovní oblečení, protože mě upozornili, že mě z letiště odvezou rovnou za ředitelem školy: v podstatě to měl být můj první den v práci.

Tou dobou už ze mě byla rozcuchaná troska. Nervozita, která mi svírala žaludek spolu s pásmovou nemocí mi zahalila mozek do mlhy, takže jsem nebyl schopný souvisle mluvit. Představa, že budu muset hovořit s někým důležitým anglicky, natož lámanou japonštinou, mě děsila. Měl jsem podezření, že se ze mě brzy stane nejrychleji vyhozený učitel angličtiny v dějinách Japonska.

Když jsme se blížili k příletové hale, Mark se sehnul, aby si zavázal tkaničky. Chabě jsem doufal, že je to známka toho, že je taky nervózní.

„Jsi vůbec nervózní?" zeptal jsem se v naději, že mezi námi vznikne alespoň nějaká JETová sounáležitost.

„Ne. Ani ne," odpověděl a bez sebemenšího náznaku emocí si dál zavazoval tkaničky.

Hajzl.

Po hluku a ruchu Hanedy se letiště Šónai jevilo jako docela malé. V letadle nebyli skoro žádní cestující. Zdálo se, že kouzlo třešní žádné japonské turisty nepřilákalo.

Začal jsem přemýšlet, do čeho jsem se to vlastně uvrtal, ale ze sestupné spirály mě rychle vytrhla realita. Nastala chvíle zúčtování. Protáhli jsme zavazadla příletovou branou, abychom se setkali se svými novými kolegy. První zkouška.

Dveře se otevřely a za nimi čekaly dvě skupinky japonských učitelů s cedulemi s našimi jmény. Vysoký muž středního věku v brýlích s drátěnými obroučkami přátelsky pozvedl ceduli s nápisem „Chris Sensei".

Stál mezi dvěma kolegy, kteří vypadali starší, mužem s téměř totožnými brýlemi a ženou, která se usmívala a mávala.

To byl povzbudivý začátek.

„Tak jo, Marku, asi je to tady—" otočil jsem se, abych se rozloučil, ale Mark už odcházel se svou skupinkou. Tolik k přátelství na celý život.

Můj doprovod se mým čekajícím kolegům krátce uklonil a řekl: „Těší mě". A pak se rozplynul jako přízrak. Konečně mi sundali podpůrná kolečka a já zůstal se svými třemi novými kolegy sám.

Mířil jsem k nim a přehnaně nadšeně mával oběma rukama. „*Konničiwa*, dobrý den!“ Všichni se uklonili. „*Konničiwa*. Těší nás, Chris-san.“

„Prosím, nechte to na mně,“ naznačil vyšší muž, vzal mi vozík a vložil do něj ceduli. „Možná byste si dal kávu?“

„Ano, prosím. Ten časový posun mě úplně zabil,“ zavtipkoval jsem rozpačitě. Všichni s úsměvem přikývli a odvedli mě do malé letištní kavárny.

Když jsme si objednali ledovou kávu a posadili se ke stolu v rohu, cítil jsem na sobě pohledy jich všech. Moji tři kolegové se stále usmívali, jako by jim výrazy zamrzly na tvářích.

Nepříjemné ticho prolomil starší muž. „Takže, Chris-san, měl jste dobrý let?“

„Let byl celkem v pohodě, ale ta pásmová nemoc mě úplně ničí! Tokio bylo docela náročné, se všemi těmi školeními a tak. A bylo tam takové vedro, že jsem za celou dobu skoro nezamhouřil oka,“ vychrlil jsem bez jediné pauzy.

Následovalo ticho a já se rozhlédl po svých třech kolezích. Výrazy jim zůstaly stejné, přestože po celou dobu zdvořile přikyvovali.

Žádná odpověď. Možná jsem řekl něco urážlivého nebo nevhodného. Dlouze jsem se napil ledové kávy, abych vyplnil ticho, a modlil se, aby někdo něco řekl. Starší muž se podíval na kolegy a pak mírně promluvil.

„Chris-san. Mohl byste prosím mluvit ještě jednou, trochu pomaleji?“

Do prdele. Nerozuměli ani slovu.

Později jsem zjistil, že z jedenácti japonských učitelů, s nimiž jsem měl pracovat, žil pouze jeden déle než tři měsíce v zahraničí a nejméně tři neuměli anglicky mluvit, ani jí vůbec nerozuměli. Jakkoli měla být většina mých kolegů příjemná, zdálo se, že schopnost mluvit anglicky není nutně kvalifikací potřebnou k tomu, aby se člověk v Japonsku stal učitelem angličtiny. To možná částečně vysvětluje nízké umístění Japonska v žebříčku znalosti angličtiny, kde skončilo na třiapadesátém místě ze sta zemí, hluboko za Čínou a Jižní Koreou.

Rychlost, s jakou jsem mluvil, spolu s mým britským přízvukem – v Japonsku se běžně vyučuje americká angličtina – znamenala, že téměř všechno, co jsem řekl, bylo nesrozumitelné.

„Let byl dobrý. Ale jsem velmi unavený kvůli pásmové nemoci. V Tokiu je hrozné vedro!“ Slova jsem pronášel pomalu a pečlivě a fungovalo to. Pochopil jsem, že můj obvyklý uštěpačný, sarkastický způsob vyjadřování, nacpaný metaforami a nesmyslným britským slangem, je tady k ničemu. Abych se vůbec domluvil, budu muset svou slovní zásobu drasticky zjednodušit – což mělo za následek, že jsem působil ještě nudněji, než už jsem byl. Časem začala v mých rozhovorech hrát mnohem významnější roli také gesta.

„Ach ano. V Tokiu je v létě opravdu velké horko!“ řekl starší muž a zbývající dva souhlasně přikývli.

V tu chvíli se mi formálně představili. Mladší muž byl Nišijama-sensei. Na Japonce nezvykle vysoký, táhlo mu na čtyřicet a tři měsíce studoval angličtinu v Kanadě. Mluvil pomalu a rozvážně a očividně se velmi soustředil, aby neudělal žádnou gramatickou chybu. Jeho způsob řeči působil zvláštně, téměř roboticky, a zachraňoval ho jen jeho vřelý, trochu nepřirozený úsměv.

Další byl Kengo-sensei, o němž jsem později zjistil, že se mu blíží šedesátka, přestože vypadal, že je mu sotva přes čtyřicet. Z těch tří mluvil anglicky nejvíc sebevědomě a měl mírný americký přízvuk. Procestoval svět, rád hrál na kytaru a anglicky se naučil díky své lásce k hudbě. Byl součástí poválečného mírového hnutí v Japonsku a účastnil se protestů proti armádě a atomovým zbraním. Z těch tří byl nejnadšenější a zdálo se, že je posedlý Londýnem, což, jak jsem doufal, bude hrát v můj prospěch.

Nakonec přišla na řadu Saitó-sensei, která si ohledně svých schopností mluvit anglicky zřejmě příliš nevěřila. „Moje angličtina, ne moc dobrá!“ poznamenala žertem, čímž své představení víceméně ukončila a stáhla se, aby dopila kávu.

Každý z nich byl úplně jiný, ale všichni byli svým vlastním, trochu rozpačitým způsobem přátelští a srdeční.

„Chris-san, ředitel na vás čeká. Půjdeme?“ řekl Kengo a odešel zaplatit účet.

Dopil jsem posledních pár kapek ledové kávy, vstali jsme a zamířili k nedalekému východu. Venku mě přivítalo spalující vedro a poprvé také ohlušující zvuk cikád, který tvoří zvukovou kulisu japonského léta: představte si milion cvrčků puštěných zrychleně přes reproduktory na

hudebním festivalu. Karoserie auta Kengo-senseie byla tak rozpálená, že jsem sotva dokázal otevřít dveře, aniž bych si spálil prsty.

Potřeboval jsem se rychle zchladit. Vypadat, jako bych právě vylezl z bazénu, rozhodně nebyl první dojem, kterým jsem chtěl na ředitele školy zapůsobit.

Během dvacetiminutové jízdy do školy jsem se sesunul k okénku auta a snažil se zachytit vánek, zatímco jsme projížděli nekonečnými rýžovými poli posetými vesničkami, z nichž každá měla zářivě červenou bránu *torii* a tradiční japonské domy se střechami pokrytými taškami *kawara*. Nad námi se až příliš dokonale tyčila hora Čókai, jako by někdo celý region přetvořil tak, aby vytvořil typickou japonskou krajinu z videohry. Ten výhled a skřípavý křik cikád mi znovu připomněly, že jsem hodně daleko od domova. Na tomhle prostředí mi vůbec nic nepřipadalo ani vzdáleně normální.

Kupodivu mě nejvíc vyvedlo z míry, že jsem nikde neviděl ani kousek trávníku. Teď, když tu žiju už několik let, jsem si uvědomil, že většina lidí si téhle absence ani nevšimne; v Japonsku je každý kousek půdy buď rýžovým polem, betonem nebo horou porostlou lesem. Žádný z domů, kolem kterých jsme projížděli, neměl trávník; malé zahrádky místo něj zdobila směs štěrku a pečlivě upravených stromů. Dokonce i místní parky tvořil převážně štěrk a písek.

Později jsem se dozvěděl, že travnatá hřiště má méně než jedno procento japonských škol a že ve feudálních dobách měli trávníky pouze šlechtici, přičemž ty sloužily jako okrasa, pastva pro oči.

Mé rozjímání nad všemi stránkami trávníků se bohužel chýlilo ke konci, protože jsme dorazili do města, kterému jsem měl následující tři roky svého života říkat domov.

Sakata (酒田), doslova „sake, rýžové pole“, byla na pohled ničím pozoruhodné město. Vlastně kdyby ležela v Británii, nejspíš by se o ní mluvilo jako o zanedbané. V minulosti bývala Sakata u ústí řeky Mogami rušným obchodním přístavem, ale její slavné časy byly už dávno pryč.

Po stovky let obchodníci přepravovali výnosnou světlici barvířskou, která se mimo jiné používala k výrobě barviva na látky a pigmentu do luxusních rtěnek, z Jamagaty po řece do Sakaty a odtud podél západního pobřeží Japonska do Kjóta a Ósaky, což Sakatě a planině Šónai přineslo nesmírné bohatství. V tomhle poklidném zapadákově se vydělalo tolik peněz, že se místní klan Honma stal největším vlastníkem půdy v Japonsku a zanechal po sobě řadu panství. Vzhledem k nepříliš prosperujícímu vzhledu dnešní Sakaty však jen máloco naznačovalo, že tu kdy takové pohádkové bohatství existovalo.

Dvacáté století už k regionu tak laskavé nebylo. Při tragickém požáru v místním kině v roce 1976 shořela většina ceněné historické architektury města a v centru lehlo popelem dvaadvacet hektarů.

Staré budovy nahradily tuctové, praktické bytové domy a další stavby bez jakéhokoli rozpoznatelného charakteru. Jedinou záchranou Sakaty bylo nábřeží lemované stromy, s obrovskými rustikálními dřevěnými skladišti rýže obrácenými ke kanálu, na němž se pohupovaly rybářské lodě. Tato skladiště se střechami dokonale pokrytými taškami, byla pro město velkým zdrojem hrdosti a objevovala se snad v každé zmínce o Sakatě na internetu.

Jak se naše auto proplétalo bludištěm ulic, míjeli jsme znepokojivé množství prázdných či opuštěných obchodů a domů, byť úhledně zatlučených prkny, a já začal přemýšlet, jestli mě právě neposlali do nejzchátralejšího města v Japonsku. Pokaždé, když se však dostavil pocit zklamání, okamžitě ho smetl pohled na dokonale upravenou bonsaj, zářivě červenou bránu *torii* zasazenou před svatyní nebo moderně vyhlížející *izakaju* s výraznými znaky na vývěsním štítu.

Byl jsem netrpělivý, chtěl jsem vyskočit z auta a vydat se na průzkum, stejně jako během nekonečných seminářů v Tokiu. Jako ve videohře s otevřeným světem jsem se chtěl utrhnout ze řetězu a objevovat nové okolí. Problém byl v tom, že od chvíle, kdy jsem v této zemi přistál, jsem byl v pracovní době.

Když jsme projížděli centrem Sakaty, všiml jsem si dalších zchátralých obchodů se staženými roletami a zabedněnými výlohami. Atmosféra města duchů poukazovala na jeden z největších problémů japonského venkova: rychlé vylidňování.

Počet obyvatel Japonska dosáhl vrcholu 128 milionů v roce 2010. V době mého příjezdu, v roce 2012, už klesl téměř o milion a předpokládá se, že do roku 2050 se propadne pod 100 milionů. A největší ránu utrpěl japonský venkov, protože mladší generace prchaly do

nedalekých měst, jako je Sendai nebo Tokio, za partnery a pracovními příležitostmi, které nezahrnovaly zemědělství.

Ve venkovských městech, jako byla Sakata, se školy často zavíraly nebo slučovaly s jinými. Škola, na níž jsem měl začít pracovat, vznikla sloučením tří samostatných škol do zbrusu nové megaškoly, největší střední školy v severním Japonsku. Když jsme zabočili za roh, objevila se před námi Vyšší střední škola v Sakatě. Její bílá fasáda v odpoledním slunci zářila a vedle se tyčila nová školní tělocvična, dost velká na to, aby se do ní vešel raketoplán. Byla to snad nejpůsobivější moderní budova, jakou jsem během naší jízdy městem viděl.

„Vítejte, Chris-sensei, na Vyšší střední škole v Sakatě," rozzářil se Nišijama-sensei, když jsme projeli branou na parkoviště. Vysoukali jsme se z auta a postavili se do stínu obrovské tělocvičny, která se leskla v žhnoucím odpoledním slunci. Z asfaltu sálalo takové horko, že jsem jsi jistý, že bychom na něm během pár vteřin usmažili kompletní anglickou snídani.

Nazvat Vyšší střední školu v Sakatě školou by bylo příliš slabé slovo. Byl to rozsáhlý komplex tvořený třemi nově postavenými školními budovami s učebnami, tělocvičnou, halou dost velkou na to, aby pojala celou leteckou flotilu – nebo přinejmenším 1 200 studentů a 120 učitelů –, a rozlehlým hřištěm pokrytým (jak jinak) hlínou.

Byl to impozantní pohled, ale k mé momentální úlevě působila škola stejně liduprázdně jako centrum města. Byl srpen, takže studenti měli letní prázdniny, až na pár těch, kteří chodili na kroužky a jiné aktivity. Když jsme kráčeli ke vchodu, proběhly kolem nás tři dívky ve sportovním oblečení, uklonily se a vesele nás pozdravily.

Všichni jsme jim kývli na pozdrav a já odpověděl bodrým: *„Konničiwa!"* Dívky odběhly a nenápadně se ohlížely, aby si ještě prohlédly svého nového, rozcuchaného učitele angličtiny. Dokázal jsem si představit, jak musely být zklamané.

Když jsme vešli dovnitř, okamžitě mě zarazil jeden zjevný rozdíl mezi japonskými a britskými školami: řady a řady botníků. Každý, kdo do budovy vstoupí, si musí zout venkovní boty, uložit je do botníku a přezout se do tenisek určených výhradně pro interiér. Byla to moje první zkušenost s japonskou kulturou zakázané obuvi. Před vstupem do japonského domu si musíte vždycky zout boty, a dokonce i před vstupem do některých veřejných prostor. Bůh vám pomáhej, pokud v teniskách šlápnete na podlahu z rohoží tatami. Jeden z mála případů, kdy jsem skutečně viděl nějakého Japonce vyletět z kůže, nastal, když můj kamarád vešel do veřejných lázní, aniž by si zul boty, načež postarší žena za recepčním pultem vyskočila ze židle a násilím ho vytlačila zpátky ze dveří.

Vzhledem k tomu, že to bylo poprvé, mi jako dospělému člověku připadalo nepopiratelně zvláštní stát u vstupu do nového zaměstnání jen v ponožkách. Brzy jsem si však na tenhle způsob uvažování zvykl. Dnes, po letech, mám pocit, jako bych páchal trestný čin, když mám doma boty.

Protože to byl můj první den a ještě jsem si nestihl pořídit boty na přezutí, podal mi Kengo-sensei jakési nazouváky a řekl: „Nebojte se, Chris-san, zítra nějaké boty koupíme."

Nišijama mě vedl do útrob rozlehlé budovy a cestou jsme minuli dvě chichotající se školačky sedící na lavičce, které ze sebe vyhrkly: *„Hello!"*

Usmál jsem se a krátce přikývl. *„Good afternoon!"*

„Kakkoii!" odpověděla jedna z nich a obě se rozesmály. Neměl jsem tušení, co to znamená, a tak jsem zvedl palec a doufal, že mě právě nenazvaly kreténem.

Když jsme byli o pár kroků dál, Nišijama-sensei se ke mně s potěšeným uchechtnutím otočil a řekl: „Říkaly, že jste cool."

Uf.

Kengo a Saitó-sensei šli za námi a celou dobu se usmívali jako můj vlastní rozzářený osobní doprovod.

Uvnitř budovy školy bylo absurdní vedro, které ještě zesilovalo silný pach čerstvě naleštěných podlah. V letních měsících ve škole namísto použití klimatizace jednoduše otevřeli okna, což teplotu připomínající saunu prakticky ani v nejmenším nesnížilo.

S botami skřípajícími po dokonale čisté podlaze jsem kráčel kolem stěn pokrytých výtvarnými pracemi studentů zachycujícími místní krajinu a kolem obrovského modrého plakátu s rozzuřenou manga policistkou, která zvedala ruku pod anglickým nápisem *„No!*

Drug!“ Předpokládal jsem, že to má studenty od braní drog odrazovat, ale ledabylá syntax skoro vyvolávala dojem, že jim policistka nařizuje, aby přestali dělat to, co právě dělají, a okamžitě si vzali drogy.

Právě když jsem se při procházení prázdnou školou začínal cítit uvolněně, dorazili jsme ke dveřím sborovny a Nišijama se ke mně otočil se svým typickým nadšením.

„Tak jo, Chris-sensei, než se setkáme s ředitelem, můžete se představit učitelskému sboru.“ Oznámil mi to, jako by mi nabízel zaplacený zájezd do Disneylandu.

Proboha.

„Ehm, jako… hned teď?“

„Měli bychom to udělat teď.“

„Aha, ale já mám pořád takový jet lag!“ zavtipkoval jsem bez valného nadšení a doufal, že uniknu čiré hrůze z proslovu před desítkami kolegů.

„To je v pořádku. Jen krátké představení.“

Nišijama odsunul dveře a odhalil rozlehlou obdélníkovou kancelář plnou desítek stolů zavalených knihami, papíry a notebooky. Za běžného pracovního dne bývalo ve sborovně kolem 120 učitelů, kteří opravovali práce, psali na počítači, podřimovali nebo kárali studenty, kteří zlobili.

Naštěstí pro mě byly letní prázdniny, takže tam bylo přítomných jen asi třicet učitelů. Kdyby byla místnost plná, myslím, že bych se rozbrečel. Několik učitelů po místnosti po mně pokukovalo a snažilo se toho nováčka omrknout.

Věděl jsem, že musím udělat dobrý první dojem, a k tomu budu muset alespoň zkusit představit se japonsky. Během úvodního programu jsem se úspěšně naučil nazpaměť pět klíčových vět, ale tušil jsem, že jakmile se je pokusím odříkat přede všemi, rychle se do toho zamotám.

Odvedli mě přes celou místnost k dlouhému stolu, kde proti mně jako vyšetřovatelé nějaké vládní komise seděli hned tři zástupci ředitele.

Všichni tři vstali, uklonili se a pozdravili mě slovy *Jorošiku onegaišimasu*, japonským pozdravem, který doslova znamená „Prosím, buďte mi příznivě nakloněn při našem budoucím jednání“ a používá se stejně jako anglické *„Nice to meet you“* – tedy „Těší mě“. Všichni tři byli muži, padesátníci nebo šedesátníci, a jejich vysoké postavení jasně odrážely uhlazené obleky byznysmenů a obrovské stoly v čele místnosti, odkud hleděli na zbytek sborovny děsivě orwellovským způsobem.

Jeden z nich, ale pouze jeden, vypadal, že má z mé přítomnosti skutečně radost. Brzy bylo jasné proč, když spustil plynulou angličtinou.

„Vítejte, Chris-sensei, já jsem Saitó. Těší mě, že vás poznávám.“

„Děkuji. Aha, ehm, Saitó?“

Otočil jsem se k paní Saitó, která mě doprovázela z letiště.

Oba se smíchem zavrtěli hlavou a divoce mávali rukama.

„Ale ne, ne!“ zasmál se Saitó. „V Sakatě je mnoho Saitóů. Příliš mnoho Saitóů.“

Zatímco mě Saitó odváděl k oknu, všiml jsem si, že mluví šeptem. Měl jsem pocit, že nechce, aby jeho kolegové věděli, že tajně mluví plynně anglicky. Skrýval to, jako by mu šlo o život a záleželo na tom, aby svou zákeřně dobrou angličtinu utajil. Brzy jsem zjistil, že i zhruba tucet učitelů, kteří anglicky uměli, ale angličtinu neučili, se svými schopnostmi neradi chlubili, aby na sebe náhodou nenabrali víc povinností nebo je někdo nepožádal o pomoc v nepřítomnosti učitelů angličtiny.

„Jaký jste měl let? Musíte být hodně ospalý?“

„Haha, ano, pořád mám docela jet lag.“

„Jste připravený na své *džiko šókai*? Úvodní představení?“

„Ano, jsem připravený.“

Nebyl jsem.

Otočil se ke sborovně a jen stěží překřičel hluk tuctu elektrických ventilátorů zapnutých v zoufalé snaze místnost ochladit.

„*Minnasan!* Mohl bych vás všechny na chvíli poprosit o pozornost?“

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázku z knihy ***Cizincem v Japonsku*.**
Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.